

Drd. Florian Șerban
Universitatea din București
Facultatea de Teologie Romano-Catolică
Școala Doctorală de Teologie și Studii Religioase
florian.serban@drd.unibuc.ro

ZIUA DE ODIHNĂ ÎN CONTEXTUL ETICII ȘI INTEGRITĂȚII ACADEMICE

Keywords

academical ethics, integrity, religious tolerance, Sabbath, Sunday, conscience

Abstract

The article analyses the problem of the observance of the day of religious rest by Seventh-day Adventist (SDA) students enrolled in state universities. The context of the current analysis is, then, ethics and integrity within the academia from the standpoint of the SDA student doing degrees in a state university. The relative tolerance of religious minorities in Romania, as well as the national legislation provide a favorable context that virtually prevents any possible conflict between the student's conscience and academic requirements. However, sometimes the student has to make a conscientious decision when required to exceptionally attend classes or exams on his/her day of rest and worship, namely Saturday.

ETICA ȘI ZIUA DE ODIHNĂ

Participarea la orele de școală sau la cursurile universitare și ziua de odihnă sau de închinare religioasă a elevului sau studentului sunt, la prima vedere, aspecte compatibile deoarece România este o țară în care societatea reflectă pluralism religios¹ și în care gradul de toleranță religioasă este relativ ridicat. Nu ar trebui să fie niciun conflict al valorilor aici.

De obicei, activitățile școlare sau universitare au loc doar în zilele de luni până vineri, nu sâmbăta sau duminica. Și chiar dacă s-ar întâmpla să se suprapună orele de clasă cu ziua de odihnă a cuiva, participarea la școală într-o zi de weekend are loc de obicei în mod excepțional, nu în fiecare săptămână.

La prima vedere, aceste două aspecte particulare ale vieții studentului nu ar trebui să intre într-un conflict al valorilor personale și al celor academice, deoarece ambele implică activitate intelectuală și fac parte dint-un proces de învățare, prima școlară, iar cealaltă religioasă.

Pe deasupra, activitatea școlară sau academică nu necesită decât un număr restrâns de ore de participare din ziua respectivă de sâmbătă sau duminică, restul zilei putând fi dedicat mersului la biserică, rugăciunii sau citirii unei cărți religioase.

În realitate, contextul este mai complex atunci când apar întrebări precum: Ce se întâmplă dacă studentul sau profesorul nu cred că ziua de odihnă este aceeași sau dacă unul nu are deloc o zi de odihnă? Cum afectează activitățile universității faptul că studentul dorește să își respecte ziua de odihnă? Ce-ar face un student sau o studentă dacă universitatea i-ar cere să participe pasiv sau activ la activități academice în ziua lui sau a ei de odihnă?

¹ Vezi studiul intitulat „Ce ne spune recensământul din 2011 despre religie?”, *Institutul Național de Statistică*, 2013, Online pe 20 ianuarie 2020 la URL http://www.insse.ro/cms/files/publicatii/pliante%20statistice/08-Recensamintele%20despre%20religie_n.pdf, pagina 5.

Ce implicații are efectiv respectarea zilei de odihnă asupra activității academice a studentului? Cum se poate răsfrânge activitatea academică a studentului sau activitatea profesională a profesorului din ziua de odihnă asupra propriei concepții religioase? Are comunitatea de credință de care aparține un cuvânt de spus în relație cu decizia enoriașului de a participa la activități academice? Există alternative la acest potențial conflict de valori?

Etica academică

Etica este definită de Dicționarul explicativ ca fiind studiul principiilor morale, legile lor de dezvoltare istorică și rolul lor în viața socială.

Expresia „etică academică” este adesea folosită cu referire la două lucruri diferite: un domeniu de cercetare, cu toate caracteristicile atașate (reviste dedicate, conferințe, proiecte de cercetare etc.) și o mișcare mai generală, care își propune să crească gradul de atenție pentru cerințele etice și de internalizare a lor în viața academică”. (Socaciu et al., 2018: 12)

Etica academică vine în întâmpinarea pregătirii studentului, deoarece face parte din procesul de educație și formare profesională. Referatul pornește totuși de la următoarea întrebare: cum presupune libertatea religioasă a studentului doctorand care participă la cursuri, inclusiv la cursul de etică academică? Altfel spus, problematica zilei de odihnă ar avea o pondere semnificativă în activitatea lui academică?

Ziua de odihnă în istorie

Ziua de odihnă religioasă mai este denumită în creștinism și sabbat. Termenul „sabat” este în limba ebraică שבת transliterat *šabat* și derivă din verbul cu aceeași formă ebraică, având sensul: „a înceta orice executare” (adesea, „a se odihni”). Fiind atestat în Vechiul Testament, sabbatul este o instituție religioasă săptămânală de tradiție precreștină. Cuvântul grecesc înrudit *sabbaton* este folosit în Noul Testament de 68 de ori.

Istoriceste, creștinii au susținut că legea morală este eternă și că ea nu a fost abolită; și că principiul Sabatului, ancorat în săptămâna creațiunii, în special în distincția „6+1 zile” – fiind marcat prin autoritatea divină pentru scopuri diferite – este în aceeași măsură permanentă și eternă.

Ignațiu de Antiohia a scris în 115 d.Hr. Epistola către magnezieni. În capitolul 9, Ignațiu se adresează direct cititorilor epistolei: „de aceea, să nu mai păstrăm sabatul după maniera iudaică, în lenevie [...], ci fiecare dintre voi să păzească sabatul într-o manieră spirituală, bucurându-se în meditație asupra legii și nu în relaxarea trupului, admirând lucrările lui Dumnezeu și nu mâncând din lucrurile pregătite cu o zi mai înainte, nici folosind băuturi calde, umblând într-un spațiu prescrist, nu găsind plăcere în dans și aplauze care nu au niciun sens în ele însele” (Roberts, Donaldson & Coxe, 2017: 62–63).

La 3 martie 321, împăratul Constantin cel Mare a dat, în virtutea funcției sale de *pontifex maximus*, legea care prevedea odihna în ziua de duminică. Duminica „se suspendau exercițiile militare, activitatea tribunalelor și a oricăror instanțe de judecată, precum și lucrul neguțătorilor și al meseriașilor. Vechii creștini se fereau de petrecerile, jocurile și luptele din circuri și arene, de spectacolele profane din teatru, obișnuite lumii păgâne, pe care le combat cu atâta înverșunare unii din Sfinții Părinți pentru imoralitatea lor, și pe care de altfel le-a interzis nu numai Biserica prin dispoziții canonice, ci chiar și unii dintre împărații creștini, prin legi speciale. În schimb, duminica creștinii se îndeletniceau cu acte de pietate și milostenie și cu tot ce putea contribui la înălțarea sufletului” (Braniște, 1985: 187).

Ziua era denumită *dies solis* (ziua soarelui), *sol invictus* fiind zeul persan Mitra. La canaaniti, zeul soarelui era reprezentat de Baal; la greci, Helios sau Apollo; la egipteni, Ra; la persani, Mitra; la latini, Sol. Astfel, în Imperiul roman a fost legiferată o sărbătoare de sorginte păgână, cu rădăcini culturale în popoarele cucerite, dar o sărbătoare exprimată în termeni creștini.

Cartea din secolul al IV-lea, Constituțiile apostolice sau Așezămintele Sfinților Apostoli, prevedea ca „sclavii să muncească cinci zile; dar în Sabat (ziua a șaptea) și în ziua Domnului (ziua întâi) să fie liberi să meargă la biserică pentru instruire într-o pietate” (Roberts, Donaldson & Coxe, 1995/1886: 495).

Se făcea apel la păzirea ambelor zile, Sabatul fiind un memorial al creației, iar duminica un memorial al învierii.

Duminica „se permitea doar lucrul la câmp, țăranii fiind încă mai mult păgâni. În această zi, soldații asistau la slujbe”. (Rămureanu, Bodogae & Sesan, 1987: 151)

Arhiepiscopul Calist Botoșăneanul (sau Ialomițeanul, așa cum mai este cunoscut), episcop de Argeș, în a sa „Istorie bisericească” (1902:55) scria că „Ziua în care creștinii săvârșeau cultul lor religios la început a fost sâmbăta, mai târziu duminica, zi de închinare și bucurie, după cum zice și sfântul Atanasie al nostru: Sâmbăta noi ne adunăm laolaltă [...] ca să ne închinăm lui Isus, Domnul Sabatului”.

În tradiția creștină, a fost și este ziua de odihnă a câtorva grupări și biserici, precum gruparea anabaptistă din perioada Reformei protestante, baptiștii de ziua a șaptea în Anglia secolului al XVII-lea și Biserica Creștină Adventistă de Ziua a Șaptea. Bisericile și grupările care au ca zi de odihnă ziua a șaptea sunt minoritare numeric în România.

Universitatea și anul sabatic

Termenul „sabatic” nu este străin de mediul academic. Anul sabatic reprezintă un an de studiu acordat periodic universitarilor din anumite țări, în care aceștia sunt scutiți de obligațiile didactice. Anul sabatic este la origine „un plan care oferă profesorilor oportunitatea de a se perfecționa printr-un plan care permite absentarea, cu o compensare integrală sau parțială, în urma unui număr indicat de ani consecutivi de predare (la origine după șase ani)” (Eells, 1962: 253). Planul a fost o inițiativă a președintelui Universității Harvard, Statele Unite.

ZIUA DE ODIHNĂ: IMPLICAȚII PRACTICE

A ține legea sabatului este o chestiune de etică. În religia biblică, sabatul avea o funcție dublă: era atât o zi de odihnă cât și o zi de închinare și sfințire. Aici odihna înseamnă mai mult decât simpla inactivitate. Avem nevoie de orele de odihnă pentru a ne reaminti că există un Dumnezeu care ne-a creat pentru un scop mai înalt.

Zi de odihnă și zi de închinare

În general, se consideră că ziua de odihnă este ziua a șaptea, duminica, sau ultima zi a săptămânii. Fiind ultima zi a săptămânii tot omul are nevoie de odihnă fizică, dacă nu chiar și spirituală. După șase zile de lucru, omul resimte nevoia fizică și psihică de a se odihni în ziua care încheie ciclul săptămânal.

Argumentul istoric este acela că cea de-a șaptea zi, duminica, este de fapt ziua întâi a săptămânii. Începând din 2011, săptămâna bisericească nu va mai începe de luni, ci de duminică, această din urmă zi fiind socotită prima din cele șapte zile ale săptămânii. Reprezentanții bisericii spun că ce s-a întâmplat în anul 2011, prin decizie a Sinodului Bisericii Ortodoxe Române, este un act reparator, întrucât așa scrie în Evanghelie, că Mântuitorul a Înviat în prima zi a săptămânii, adică duminica.

„Pentru noi, creștinii, ziua de Duminică este cea mai importantă zi din timpul săptămânii. La fiecare Sfântă Evanghelie, fie că e vorba de Matei, de Marcu, Luca și Ioan, veți găsi menționat faptul că Hristos a înviat în prima zi din săptămână, adică ziua de Duminică. În mod firesc, săptămâna în biserică trebuie să înceapă cu ziua de Duminică.[...] Nu reprezintă o noutate, am cercetat mai multe calendare - și din 1912, și din 1916, 1923, prin sondaj - și în toate aceste calendare săptămâna începe cu ziua de Duminică, este ziua Domnului, cea mai importantă din punct de vedere creștin, și acest lucru se regăsește și în calendarele bisericilor ortodoxe

surori”, explică preotul Constantin Stoica, purtător de cuvânt la Patriarhia Română (Borcea, 2016).

Pentru adventiști, ziua a șaptea este sabbatul. Ziua de odihnă numită sabbat este o zi de 24 de ore, de vineri de la apus până sâmbătă la apus. Ziua de odihnă nu se rezumă la repausul de la munca de birou, repausul de la serviciu sau treburi casnice. Este și o zi de închinare.

Încălcarea sabbatului este reglementată ecleziastic, dar libertatea individuală este respectată, chiar dacă este și dezaprobată de comunitate. Dar încălcarea sabbatului presupune și o încălcare a propriei conștiințe. Acesta este motivul pentru care studentul adventist se abține să încalce porunca a patra a Decalogului, așa cum se găsește în cartea Exodul (Ieșirea), capitolul 20, în majoritatea Bibliilor de astăzi.

Cred că felul în care biserica adventistă înțelege obligativitatea zilei de odihnă săptămânală este în termenii caracterului intrinsec al poruncii a patra. Sau în termenii dilemei din dialogul intitulat Eutifron, în care Platon întreabă: Dumnezeu poruncește o acțiune pentru că este morală, sau o acțiune este morală pentru că Dumnezeu o poruncește? (Socaciu et al., 2018: 18) – Dumnezeu o poruncește datorită semnificației pe care El a pus-o în ea: de a fi o zi de comemorare și de comuniune a oamenilor cu Creatorul și Mântuitorul lor.

Ziua de odihnă și legislația din România

Libertatea religioasă este un drept universal după cum argumentează și Monseniorul Pietro Pavan, cardinal italian, rector al Universității Pontificale din Lateran (1969-1973). Cu privire la natura dreptului la libertate religioasă, nu există nicio îndoială că „acesta este un drept universal care le aparține tuturor cetățenilor din toate societățile civilizate formate din catolici sau necatolici, creștini sau necreștini, credincioși sau necredincioși” (Olteanu, 2014: 159-160). Este un drept universal deoarece are la bază elementele inerente ale ființei individuale, care pot fi găsite în fiecare ființă umană, oriunde și oricând.

Monseniorul susține că dreptul la libertate religioasă este mai mult decât un drept în sens moral, „este un drept *fundamental* pentru fiecare persoană, un drept pe care îl are fiecare cetățean în calitatea sa de *persoană* și pe care statul *ar trebui* să îl recunoască” (Olteanu, 2014: 160 - sublinierile aparțin Monseniorului) până acolo încât să devină un drept civil. Libertatea religioasă „își are originea și depinde de propria ființă, iar nu de comportamentul acesteia, care poate fi just, dintr-o integritate care corespunde unui adevăr obiectiv, sau just dintr-o integritate care este rodul unei conștiințe” (Olteanu, 2014: 161).

Cadrul legislativ din România reglementează libertatea religioasă și libertatea de conștiință, având tangență cu problematica zilei de odihnă. Constituția României, republicată, art.16 , alin 1 prevede: „Cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări”.

Tratatul internațional pentru drepturi civile și politice, art. 18, garantează respectarea libertății religioase, iar acest articol este interpretat în Declarația Organizației Națiunilor Unite cu privire la eliminarea oricărei forme de discriminare bazată pe religie sau credință, art. 6, par. 4: libertatea religioasă implică și respectarea sărbătorilor religioase conform credinței proprii. Având în vedere că acest pact este adoptat de Parlamentul României, această prevedere are autoritate juridică în România.

Acest drept este garantat și de articolul 9 al Convenției Europene a Drepturilor Omului și susținut de interpretările Curții Europene a Drepturilor Omului în diferite sentințe. Tot astfel, Legea nr.48/2002 pentru aprobarea OG. 137/2000, privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, sancționează discriminările bazate pe motive de religie și de credință.

Art. 11 din Statutul de organizare și funcționare al Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea, recunoscut de Guvernul României prin Hotărârea nr. 399 din 9 aprilie 2008 și publicat în Monitorul Oficial, Partea

I nr. 324 din 24/04/2008, susține ziua a șaptea ca zi de odihnă săptămânală.²

Biserica și integritatea

Campbell afirmă că „integritatea trebuie să fie o parte integrantă a identității adventiste” (Campbell & Mueller, 2017). Istoriceste, nevoia de a instrui copiii pentru a-i pregăti pentru viață a dus la înființarea școlilor confesionale și formarea unui sistem educațional de învățământ preșcolar, primar, gimnazial, liceal și universitar.

Universitatea și integritatea academică

În cazul de față, studentul doctorand a citit *Codul drepturilor și obligațiilor studentului*, al Universității București și a înțeles condițiile pe care trebuie să le îndeplinească (conținute de art. 15 al Codului). Unul dintre principiile ce reglementează drepturile studentului este principiul nediscriminării, în baza căruia „toți studenții beneficiază de egalitate de tratament din partea instituției” (art. 4, pct. 2, lit. a). Acest principiu vine în virtutea asigurării unui învățământ echitabil pentru toți studenții și a unui „proces educațional centrat pe student în vederea dezvoltării personale, integrării în societate și dezvoltării capacității de angajare, păstrării locului de muncă și mobilității pe piața muncii” (art. 5, lit. b).³

² Conform poruncii a patra a Decalogului, credincioșii adventiști de ziua a șaptea respectă sâmbăta, începând de vineri de la apusul soarelui până sâmbăta la apusul soarelui, ca zi de repaus și sărbătoare religioasă, rânduită de Dumnezeu pentru închinare, cultivare spirituală și servicii de cult, și nu desfășoară în această zi nicio lucrare în scopuri materiale sau de interes vremelnic, nici atunci când este vorba de serviciu, școală sau serviciul militar.

³ Codul de drepturi și obligații al Universității București este reglementat pe baza Legii educației naționale nr. 1/2011.

În logica promovării integrității morale la nivel academic se înscriu și universitățile adventiste. Universitatea Adventus este instituția adventistă de studii universitare, situată în comuna Cernica, lângă București. Conform declarației de misiune, universitatea oferă cadrul adecvat care: să ofere studenților șansa unei dezvoltări echilibrate a persoanei ca întreg: din punct de vedere spiritual, intelectual, fizic și social; să ajute studenții să obțină cunoștințe de teologie, să urmărească excelența în practicarea viitoarei profesii, să promoveze valorile Scripturii în societate. Aceste obiective ale filozofiei educației pot fi atinse prin intermediul unei arii curriculare ce conține cursuri de filosofie, etică, estetică și sociologie. Acestea pot lărgi sfera cunoștințelor, dând o înțelegere profundă a omului și a problemelor sale.⁴

Absolvent în 2011 al studiilor de facultate și master, am putut urmări felul în care sabbatul era și este respectat ca zi de odihnă. Studenții și profesorii din campus participă sau conduc serviciile religioase de închinare în aula universității care servește drept capelă, incluzând aici școala de sabbat, predica, serviciile de închinare prin muzică vocală și instrumentală, prezentările cu elemente audio-video, PowerPoint. Timpul dintre serviciile religioase este dedicat meselor de părtășie, discuțiilor, recreării, vizitării, faptelor benevole de binefacere în Cernica sau în București. Evident, nu se desfășoară cursuri sau examene, cantina campusului este închisă, iar orice alte activități universitare sunt amânate până după sâmbătă seara.

Un exemplu concludent îl oferă și universitatea Loma Linda din Statele Unite care a elaborat un ghid al studentului în care se găsesc aspecte practice care țin de activitatea academică în ziua de odihnă. La subtitlul „Prezența și participarea activă la întâlnirile profesionale în timpul orelor de sabbat” se precizează că sâmbăta „birourile, laboratoarele, bibliotecile, clasele

⁴ Pentru mai multe detalii vezi *Filosofia Educației Adventiste*, <http://uadventus.ro/despre-ua/filosofia-educatiei-adventiste>

de studiu și facilitățile sportive sunt închise pentru a oferi timp refacerii și închinării fizice și spirituale” (*Loma Linda University Student Handbook*, 2019: 8).

Perspective asupra rezolvării conflictului de valori

Cum ar putea fi rezolvat conflictul între valorile personale și cele promovate de Universitate? De fapt, conflictul nu există în cazul de față sau este doar potențial. Socaciu et al. (2018: 40) sugerează „o abordare constructivă și creativă. Nu am întrebat cine are dreptate, ci cum putem rezolva o problemă”.

În perioada școlară, am discutat cu profesorii despre faptul că nu pot participa la ore vineri după apusul soarelui. În clasa a X-a, două din cele trei ore pe săptămână de limba engleză erau vineri seara. În perioada de iarnă, acestea aveau loc după apusul soarelui. Doamna profesoară de engleză a acceptat să lipsesc la aceste ore, fără absențe, cu următoarele condiții: să iau notițele de curs de la colegi, să învăț lecțiile și să fac temele la zi. După trecerea perioadei de iarnă, participam la toate orele de școală.

În facultate, situația s-a repetat. Am absolvit o facultate cu profil politic. Aveam un curs de istorie contemporană vineri seara. De fapt, toate orele cursului erau atunci. Ar fi însemnat să lipsesc la acel curs luni întregi. Domnul profesor mi-a vorbit cu reticență, încercând să mă facă să înțeleg că participarea la cursuri și ziua mea de odihnă nu sunt incompatibile. Apoi cu o atitudine părintească mi-a explicat că venirea la curs și ziua de odihnă implică activitate intelectuală și fac parte dint-un proces de învățare, prima școlară, iar cealaltă religioasă.

Profesorul s-a dat pe sine ca exemplu, spunând că în viață a fost nevoit să participe la cursuri sau la serviciu duminică. Nu ar fi promovat altfel examenele, nici nu și-ar fi putut păstra locul de muncă. În plus, Dumnezeu nu l-a pedepsit niciodată pentru asta.

Am răspuns că îl înțeleg, dar că totuși eu nu pot urma același curs de acțiune, fiindcă înțeleg diferit datoria mea față de propria conștiință, față

de biserică și față de Dumnezeu. Profesorul a manifestat în sfârșit înțelegere, iar eu mi-am dat silința să învăț și să promovez examenul.

Într-o situație similară, examenul la disciplina de drept parlamentar era stabilit în ziua de vineri după apusul soarelui. În urma discuției, profesorul mi-a dat alternativa de a susține examenul într-o altă zi a săptămânii când evalua studenții de la frecvență redusă.

Ce s-ar fi întâmplat dacă profesorii nu ar fi acceptat? Nu cunoșteam la data aceea prevederile legislative aplicabile în România, care creează cadrul ca elevul sau studentul să își respecte neîngrădit libertatea religioasă și libertatea de conștiință.

Mai târziu, am întâlnit problema aceasta la elevi, studenți sau cadre didactice din bisericile și parohiile unde am fost sau sunt în prezent pastor. Atunci am făcut apel scris la prevederile legale în vigoare, ce reglementează probleme de libertate religioasă, precum: participarea la ore sau cursuri, examene de admitere la facultate, examene pentru angajare sau promovare profesională, adaptarea programului de lucru în zilele de vineri și sâmbătă în vederea respectării drepturilor angajatului și buna desfășurare a activității angajatorului.

În contextul studentului adventist ar putea fi ridicată întrebarea: De ce nu urmați cursul de etică academică la Universitatea dumneavoastră? Înscrierea mea la Școala Doctorală de Teologie și Studii Religioase într-un program de studii doctorale este necesară pentru a putea predă cu normă întreagă teologie sistematică la Universitatea Adventus, instituție de învățământ particular cu specific confesional. Libertatea de care mă bucur este că îmi place să predau, am ales să predau disciplinele asociate teologiei sistematice și că am ales și programul de doctorat dorit.

Dar libertatea în reorientarea mea profesională se limitează aici. Pe de o parte, școala doctorală are un caracter interconfesional, iar organizarea colocviilor și a conferințelor științifice se desfășoară în general în zilele lucrătoare ale săptămânii. Pe de altă parte, cea mai apropiată instituție care organizează cursul de etică academică este Universitatea București.

Cred că poate fi găsită o alternativă la o astfel de situație, dat fiind contextul istoric în care ne aflăm: context al libertăților garantate prin legi naționale și acorduri internaționale. Aceasta implică totodată și responsabilități din partea studentului doctorand adventist de a face totul pentru a-și împlini îndatoririle academice, la fel ca toți ceilalți colegi.

CONCLUZII

Astăzi ziua de odihnă general acceptată este duminica. Duminica este zi de odihnă atât pentru creștinii ortodocși, cât și pentru romano-catolici, greco-catolici, creștini reformati și alte biserici și grupări religioase. Astfel, în accepțiunea generală duminica este ziua de odihnă, fiind considerată ziua a șaptea sau ultima zi a săptămânii și a weekendului.

În același timp, România este o societate pluralistă din punct de vedere religios, ceea ce implică și un grad relativ crescut de toleranță cu privire la religie. Constituția și legile în vigoare oferă cadrul legislativ prin care libertatea religioasă este asigurată și protejată. De acest cadru se bucură și adventiștii de ziua a șaptea.

Filozofia educației adventiste presupune și respectarea zilei de odihnă fizică, în care studenți și profesori deopotrivă întrerup rutina activităților academice sau de altă natură și se bucură de timp de închinare lui Dumnezeu și hrănire spirituală, timp pentru familie și prieteni, sau pentru recreere.

Desigur că adventiștii ca minoritate religioasă încă întâmpină situații în care sunt solicitați să desfășoare activități legate de cursuri sau serviciu în sabat. Așa că sunt puși în situația de a da explicații cu privire la sabat, din cauza faptului că sabatul nu este văzut în societate ca zi de odihnă religioasă.

Cred că poate fi găsită o alternativă la fiecare astfel de situație, dat fiind contextul istoric de libertate în care ne aflăm. Aceasta implică totodată și responsabilități din partea credincioșilor adventiști de a face tot ceea ce le

stă în putință pentru a-și împlini îndatoririle de școală, facultate sau serviciu, la fel ca toți ceilalți colegi.

Acest fapt este adevărat și pentru cadrul universitar în care studentul adventist trebuie să îndeplinească cerințele academice specifice formei sale de învățământ, respectând codul de etică și integritate în procesul de învățare și evaluare.

BIBLIOGRAFIE

- Borcea, Ș. (2016). Explicația pentru care Biserica a stabilit că prima zi a săptămânii este duminica. *Adevărul*. Accesat pe 20 ianuarie 2020 la https://adevarul.ro/locale/focsani/explicatia-biserica-considera-zi-saptamanii-duminica-1_57dd09245ab6550cb8bbc0b5/index.html.
- Botoșăneanu, C. (Ialomițeanu, G. I.) (1902). *Istoria Bisericească*. București: Tip. Gutenberg, Joseph Göbl.
- Braniște, E. (1985). *Liturgica Generală*. București: Editura Institutului biblic și de misiune al Bisericii Ortodoxe Române.
- Campbell, M., & Mueller, E. (2017). Academic Integrity, Education, and Adventism: Challenges in a Global Context. *Adventist Review*. Accesat pe 22 ianuarie 2020, la <https://www.adventistreview.org/church-news/story4941-academic-integrity-education-and-adventism-challenges-in-a-global-context>.
- Eells, W. (1962). The Origin and Early History of Sabbatical Leave. *AAUP Bulletin*, 48(3), 253-256. doi:10.2307/40222893.
- Institutul Național de Statistică. (2013). *Ce ne spune recensământul din 2011 despre religie?*. Accesat pe 20 ianuarie 2020 la https://insse.ro/cms/files/publicatii/pliante%20statistice/08-Recensamintele%20despre%20religie_n.pdf.

-
- Loma Linda University. (2019). *Loma Linda University Student Handbook 2019-2020*. Accesat pe 20 ianuarie 2020 la <https://home.llu.edu/sites/home.llu.edu/files/docs/student-handbook.pdf>.
- Olteanu, L. (2014). *Drepturile omului și libertatea religioasă în lume: un nou echilibru sau noi provocări*. Pantelimon: Editura Viață și Sănătate.
- Rămureanu, I., Bodogae, T., & Sesan, M. (1987). *Istoria bisericească universală: Vol. I (1-1054)*. București: Editura Institutului biblic și de misiune al Bisericii Ortodoxe Române.
- Roberts, A., Donaldson, J. & Coxe, A. C. (1995/1886). *Fathers of the Third and Fourth Centuries: Lactantius, Venantius, Asterius, Victorinus, Dionysius, Apostolic Teaching and Constitutions, Homily, and Liturgies*, vol. 7. Buffalo, NY: Christian Literature Company.
- Roberts, A., Donaldson, J. & Coxe, A.C. (2017/1885). *Ante-Nicene Fathers: Volume I. Apostolic Fathers with Justin Martyr and Irenaeus*. Vol. I. Buffalo, NY: Christian Literature Company.
- Socaciu, E., Vică, C., Mihailov, E., Gibe, T., Mureșan, V., Constantinescu, M. (2018). *Etică și integritate academică*. București: Editura Universității din București.
- Universitatea Adventus din Cernica. (f.a.). *Filozofia educației adventiste*. Accesat pe 20 ianuarie 2020 la <http://uadventus.ro/despre-ua/filosofia-educatiei-adventiste/>.
- Universitatea din București. (2016). *Codul drepturilor și obligațiilor studentului*. Accesat pe 20 ianuarie 2020 la <https://www.unibuc.ro/wp-content/uploads/2018/12/Codul-drepturilor-si-obligatiilor-studentului-UB.pdf>.